

فهرست مطالب

دییآچه	۱۹
درآمد	۲۱
بخش نخست: بایسته‌های عدالت ترمیمی و پیشینه آن در نظام حقوقی ایران	۲۷
فصل نخست: بایسته‌های عدالت ترمیمی (الگوها و زمینه‌ها)	۳۰
مبحث نخست: الگوهای نظری عدالت ترمیمی	۳۰
گفتار نخست: مفاهیم عمومی	۳۰
الف: تعریف عدالت ترمیمی	۳۰
۱. نقدی بر تعاریف عدالت ترمیمی	۳۲
۲. چارچوب تحلیلی و تعریف جامع از عدالت ترمیمی	۳۵
ب: اهداف و اصول عدالت ترمیمی	۳۷
۱. اهداف کلیدی فرآیندهای تحقیقاتی و پروژه‌های ترمیمی	۳۸
۲. نتایج عدالت ترمیمی	۳۸
۳. اصول عدالت ترمیمی	۳۹
گفتار دوم: ظهور و افول عدالت ترمیمی	۴۰
الف: ظهور عدالت ترمیمی	۴۰
۱. از سزاگرایی عدالت کیفری کلاسیک تا بزه‌دیده‌مداری عدالت ترمیمی	۴۲
۲. از بزه‌دیده‌مداری عدالت ترمیمی تا شکلگیری جنبش‌های نئوکلاسیک نوین	۴۴
ب: شکلگیری اندیشه‌های نئوکلاسیک حقوق و افول نسبی اندیشه‌های عدالت ترمیمی	۴۵
گفتار سوم: زمینه‌های ظهور و مبانی عدالت ترمیمی	۴۸
الف: زمینه‌های ظهور عدالت ترمیمی	۴۸
۱. جنبش‌های ضد استعماری	۴۸
۲. جنبش‌های فمینیستی	۴۹
ب: مبانی عدالت ترمیمی	۵۱
۱. آزادی	۵۲

۵۲ ۲. برابری
۵۴ مبحث دوم: الگوهای عملی عدالت ترمیمی
۵۴ گفتار نخست: میانجیگری کیفری
۵۵ الف: فرآیند میانجیگری کیفری
۵۵ ۱. آغاز میانجیگری
۵۶ ۲. انواع میانجیگری
۵۷ ۲-۱. از حیث مدل میانجیگری
۵۷ ۲-۱-۱. میانجیگری مستقیم
۵۷ ۲-۱-۲. میانجیگری غیر مستقیم
۵۸ ۲-۲. از حیث نوع اختلاف
۵۹ ب: برآیندهای میانجیگری
۶۰ گفتار دوم: نشست‌های ترمیمی
۶۱ الف: روش‌های اجرای نشست‌ها
۶۳ ب: اهداف نشست‌ها
۶۳ ج: اصول نشست
۶۵ د: برآیندهای نشست
۶۵ ۱. منافع بزه‌کاران
۶۵ ۲. منافع بزه‌دیدگان
۶۶ ۳. منافع دولت
۶۶ ۳-۱. تکرار جرم و جوانان
۶۶ ۳-۲. تکرار جرم و بزرگسالان
۶۷ ۳-۳. صرفه جویی اقتصادی
۶۷ گفتار سوم: محافل تعیین مجازات
۶۸ الف: روشهای اجرایی
۶۹ ب: اصول محافل تعیین مجازات
۷۰ فصل دوم: پیشینه رویکردهای ترمیمی در قوانین ایران تا سال ۱۳۹۲
۷۰ مبحث نخست: عدالت ترمیمی در نظام کیفری ایران پیش از انقلاب
۷۲ گفتار نخست: ترمیمی شدن رسیدگی به اختلافات عشایر و ایالات
۷۳ گفتار دوم: خانه انصاف
۷۵ الف: چیستی خانه انصاف

فهرست مطالب □ ۷

۷۶.....	۱. مردمی بودن اعضای خانه انصاف
۷۷.....	۲. تشریفاتی نبودن رسیدگی خانه انصاف
۷۷.....	ب: چالش‌های خانه انصاف
۷۸.....	گفتار سوم: شورای داوری
۷۹.....	الف: چستی شورای داوری
۸۰.....	ب: چالش‌های شورای داوری
۸۰.....	مبحث دوم: رویکردهای ترمیمی قوانین پس از انقلاب (تا سال ۱۳۹۲)
۸۱.....	گفتار نخست: تشکیل دادگاه‌های سیار
۸۱.....	گفتار دوم: قاضی تحکیم
۸۳.....	گفتار سوم: شوراهای حل اختلاف
۸۴.....	الف: چستی شوراهای حل اختلاف
۸۶.....	ب: ترمیمی یا غیرترمیمی بودن شوراهای حل اختلاف
۸۶.....	۱. جلوه‌های ترمیمی شورای حل اختلاف
۸۶.....	۱-۱. فرآیندگرایی رسیدگی در شوراها
۸۸.....	۱-۲. ترمیمی بودن اهداف شوراها
۸۸.....	۲. جلوه‌های غیر ترمیمی شوراها و پاسخ به آنها
۸۸.....	۲-۱. انتصابی بودن اعضا
۹۰.....	۲-۲. اجباری بودن رسیدگی در شوراها
۹۰.....	۲-۳. مشورتی بودن شورا
۹۳.....	بخش دوم: رویکردهای عدالت ترمیمی در مرحله پیش دادرسی
	فصل نخست: رویکردهای ترمیمی «قانون آیین دادرسی کیفری» ایران در بستر
۹۷.....	عدالت ترمیمی
۹۸.....	مبحث نخست: اصول میانجیگری
۹۸.....	گفتار نخست: اقتضاء یا موقعیت داشتن تعقیب
۱۰۰.....	گفتار دوم: اختیاری بودن ارجاع به میانجیگری
۱۰۰.....	گفتار سوم: اعتبار توافقات
۱۰۳.....	مبحث دوم: اهداف میانجیگری
۱۰۴.....	گفتار نخست: اهداف میانجیگری در قبال بزه‌دیده
۱۰۴.....	الف: به رسمیت شناختن جایگاه بزه‌دیده

- ب: کسب رضایت بزه‌دیده ۱۰۵
۱. شرایط گذشت شاکی ۱۰۵
۲. انواع خسارات ۱۰۷
- گفتار دوم: اهداف میانجیگری در قبال بزه‌کار ۱۰۹
- الف: مشارکت در سرانجام دعوی ۱۰۹
۱. درخواست متهم برای کسب رضایت بزه‌دیده ۱۰۹
۲. توافق برای ارجاع به میانجیگری ۱۱۰
۳. موافقت بزه‌کار (متهم) برای تعلیق تعقیب ۱۱۰
- ب: بازپذیری بزه‌کار از طریق جبران خسارت مادی و معنوی ۱۱۰
- مبحث سوم: نتایج میانجیگری ۱۱۱
- گفتار نخست: سقوط دعوای عمومی ۱۱۲
- الف: جرایم قابل گذشت در قوانین ایران ۱۱۳
۱. جرایم قابل گذشت تعزیری (در کتاب دیات) ۱۱۳
۲. جرایم قابل گذشت تعزیری (در کتاب حدود) ۱۱۴
۳. جرایم قابل گذشت تعزیری (در کتاب تعزیرات) ۱۱۴
۴. جرایم قابل گذشت تعزیری (در قوانین خاص) ۱۱۵
- ب: ارجاع به میانجیگری برحسب درجه جرایم ۱۱۶
- گفتار دوم: صدور قرار تعلیق تعقیب ۱۱۸
- الف: شرایط صدور ۱۱۸
۱. رضایت بزه‌دیده ۱۱۸
۲. فقدان سابقه محکومیت مؤثر کیفری ۱۱۹
۳. اختیاری بودن رسیدگی ۱۲۰
- ب: شرایط استمرار ۱۲۰
- ج: تحول در سیاست جنایی ایران ۱۲۱
۱. اصل حداقل مداخله کیفری ۱۲۲
۲. اعتبار بخشیدن به توافقات طرفین دعوی ۱۲۳
- مبحث چهارم: اجرای میانجیگری ۱۲۴
- گفتار نخست: شورای حل اختلاف و اجرای میانجیگری ۱۲۴
- الف: رویکرد نظری ۱۲۵
- ب: رویکرد عملی ۱۲۶

گفتار دوم: اشخاص و مؤسسات	۱۲۹
فصل دوم: ترمیمی شدن نهادهای پیش دادرسی کیفری	۱۳۱
مبحث اول: رویکردهای ترمیمی در بستر نهادهای عدالت کیفری	۱۳۲
گفتار نخست: قرار تعلیق تعقیب	۱۳۲
الف: تاریخچه	۱۳۳
۱. تعلیق تعقیب در قوانین پیش از انقلاب	۱۳۳
۱-۱. جنحه‌ای بودن جرم ارتكابی	۱۳۴
۱-۲. اقرار متهم	۱۳۵
۱-۳. فقدان شاکی خصوصی یا گذشت وی	۱۳۵
۱-۴. فقدان سابقه محکومیت مؤثر کیفری	۱۳۵
۲. تعلیق تعقیب در قوانین پس از انقلاب	۱۳۶
ب: تعلیق تعقیب در «قانون آیین دادرسی کیفری» مصوب سال ۱۳۹۲	۱۳۷
۱. شرایط صدور قرار تعلیق تعقیب	۱۳۸
۱-۱. تعزیری بودن جرایم	۱۳۸
۱-۲. قابل تعلیق بودن مجازات	۱۳۸
۱-۳. کسب رضایت بزه‌دیده	۱۳۹
۱-۴. فقدان سابقه محکومیت مؤثر کیفری	۱۴۰
۱-۵. اختیاری بودن	۱۴۱
۲. شرایط استمرار تعلیق تعقیب	۱۴۱
۲-۱. جلوه‌های جرم شناختی دستورات تأمینی	۱۴۲
۲-۱-۱. نظریه معاشرت‌های ترجیحی یا افتراقی	۱۴۲
۲-۱-۲. نظریه سبک زندگی و فعالیت روزانه	۱۴۴
۲-۲. جلوه‌های حقوقی دستورات تأمینی	۱۴۴
۲-۲-۱. اقدامات تأمینی ناظر بر بزه‌دیده	۱۴۵
۲-۲-۱-۱. ارائه خدمات به بزه‌دیده	۱۴۵
۲-۲-۱-۲. عدم ارتباط و ملاقات با بزه‌دیده	۱۴۵
۲-۲-۲. اقدامات تأمینی ناظر بر بزه‌کار	۱۴۶
۲-۲-۲-۱. اصلاح و درمان بزه‌کار	۱۴۶
۲-۲-۲-۲. پیشگیری از تکرار جرم	۱۴۷
۲-۲-۳. دستورات تأمینی ناظر بر جامعه	۱۴۹

- ۱-۲-۳-۱. خدمات عمومی رایگان ۱۴۹
- ۲-۲-۳-۲. عدم اقدام به رانندگی ۱۵۳
- ۲-۲-۳-۳. عدم حمل سلاح ۱۵۴
۳. ویژگی‌های قرار تعلیق تعقیب ۱۵۵
- ۳-۱. ضمانت اجراهای قرار تعلیق تعقیب و صور به کارگیری ۱۵۵
- ۳-۱-۱. عدم اجرای دستورات مقام قضایی ۱۵۵
- ۳-۱-۲. تکرار جرم ۱۵۶
- ۳-۲. اعتراض پذیر بودن ۱۵۷
- ۳-۳. قابلیت طرح مستقیم در دادگاه ۱۵۸
- گفتار دوم: تعویق تعقیب ۱۵۹
- الف: الگوهای نظری تعویق تعقیب ۱۶۰
۱. اهداف ۱۶۰
۲. ترمیمی یا غیر ترمیمی بودن ۱۶۰
- ۲-۱. جلوه‌های ترمیمی ۱۶۱
- ۲-۲. جلوه‌های غیر ترمیمی ۱۶۲
- ب: الگوهای عملی ۱۶۳
۱. شرایط صدور ۱۶۳
- ۱-۱. تعزیری بودن جرم ارتكابی ۱۶۴
- ۱-۲. قابلیت تعلیق مجازات ۱۶۴
- ۱-۳. موافقت بزه‌دیده و بزه‌کار ۱۶۴
۲. نتایج ۱۶۵
- مبحث دوم: رویکردهای نیمه ترمیمی در بستر نهادهای عدالت کیفری ۱۶۵
- گفتار نخست: ترک تعقیب دعوی کیفری ۱۶۶
- الف: جنبه‌های ترمیمی و غیر ترمیمی درخواست ترک تعقیب کیفری ۱۶۷
۱. بزه‌دیده‌مداری ۱۶۷
۲. عدم فرآیندگرایی ۱۶۸
۳. الزام بزه‌کار ۱۶۹
- ب: شرایط صدور ۱۶۹
۱. قابل گذشت بودن جرم ۱۶۹
۲. درخواست شاکی ۱۷۱

فهرست مطالب □ ۱۱

گفتار دوم: بایگانی کردن پرونده	۱۷۱
الف: شرایط صدور	۱۷۳
۱. تعزیری بودن جرم	۱۷۳
۲. غیرقابل گذشت بودن	۱۷۴
ب: بزهکارمداری	۱۷۴
۱. شروط حاکم بر بزهکار	۱۷۴
۲. حق اطلاع از اتهام	۱۷۵
۳. التزام کتبی	۱۷۶
بخش سوم: رویکردهای ترمیمی مرحله دادرسی و پسدادرسی	
فصل نخست: جلوه‌های ترمیمی رویکردهای مرحله دادرسی	۱۸۰
مبحث نخست: نهادهای ترمیمی دادرسی تا پیش از تعیین پاسخ	۱۸۰
گفتار نخست: شرایط تعویق صدور حکم	۱۸۱
الف: قلمرو ماهیت جرم ارتكابی	۱۸۲
ب: شرایط راجع به متهم	۱۸۳
۱. سوابق متهم	۱۸۴
۲. وجود جهات تخفیف	۱۸۵
۳. پیش بینی اصلاح مرتکب	۱۸۶
ج: شرایط راجع به بزه‌دیده	۱۸۶
گفتار دوم: انواع تعویق صدور حکم	۱۸۹
الف: تعویق ساده	۱۸۹
۱. شرایط تعویق ساده	۱۸۹
۲. ویژگی های تعویق ساده	۱۹۱
ب: تعویق مراقبتی	۱۹۲
۱. شرایط تعویق مراقبتی صدور حکم	۱۹۳
۱-۱. شرایط استاندارد (عرفی)	۱۹۳
۱-۱-۱. حضور به موقع در زمان و مکان تعیین شده توسط مقام قضایی یا مددکار اجتماعی ناظر	۱۹۳
۱-۲. ارائه اطلاعات و اسناد و مدارک تسهیل کننده نظارت بر اجرای تعهدات محکوم برای مددکار اجتماعی	۱۹۷

- ۳-۱. اعلام هر گونه تغییر شغل، اقامتگاه یا جابجایی در مدت کمتر از ۱۵ روز و ارائه گزارشی از آن به مددکار اجتماعی..... ۱۹۹
- ۴-۱. کسب اجازه از مقامات قضایی به منظور مسافرت به خارج از کشور..... ۲۰۰
- ۲-۱. شرایط کیفری..... ۲۰۰
- گفتار سوم: سرانجام تعویق صدور حکم..... ۲۰۲
- الف: صدور حکم محکومیت..... ۲۰۲
- ب: صدور حکم معافیت..... ۲۰۴
- مبحث دوم: نهادهای ترمیمی دادرسی، پس از تعیین پاسخ..... ۲۰۴
- گفتار نخست: تعلیق اجرای مجازات در نظام کیفری پیش از «قانون مجازات اسلامی» مصوب سال ۱۳۹۲..... ۲۰۶
- الف: تعلیق اجرای مجازات در قوانین پیش از انقلاب..... ۲۰۷
۱. شرایط مربوط به ماهیت جرم..... ۲۰۸
۲. شرایط راجع به محکوم..... ۲۰۹
۳. دستورات و اقدامات تأمینی- نظارتی..... ۲۱۰
- ب: تعلیق اجرای مجازات در قوانین پس از انقلاب..... ۲۱۱
۱. شرایط راجع به ماهیت جرم و مجازات..... ۲۱۱
۲. شرایط راجع به محکوم علیه..... ۲۱۳
- ۲-۱. شرایط راجع به گذشته محکوم علیه..... ۲۱۳
- ۲-۲. دستورات و اقدامات تأمینی..... ۲۱۴
۳. آثار تعلیق اجرای مجازات..... ۲۱۴
- ۳-۱. آثار تعلیق اجرای مجازات نسبت به بزه دیده..... ۲۱۵
- ۳-۲. آثار تعلیق اجرای مجازات نسبت به بزه کار..... ۲۱۵
- گفتار دوم: تعلیق اجرای مجازات در «قانون مجازات اسلامی» مصوب سال ۱۳۹۲..... ۲۱۶
- الف: شرایط صدور تعلیق اجرای مجازات..... ۲۱۷
- ب: انواع تعلیق اجرای مجازات..... ۲۲۳
۱. تعلیق ساده (مفهوم و شرایط)..... ۲۲۴
- ۱-۱. آثار تعلیق ساده..... ۲۲۴
- ۱-۲. شرایط شکلی تعلیق ساده..... ۲۲۶

۲۲۶.....	۱-۲-۱. تذکر دادگاه به مجرم.....
۲۲۶.....	۱-۲-۲. صدور حکم تعلیق در ضمن یا پس از صدور حکم
۲۲۷.....	محکومیت.....
۲۲۷.....	۲. تعلیق مراقبتی.....
۲۲۸.....	۲-۱. اهداف تعلیق مراقبتی.....
۲۲۹.....	۲-۲. شرایط و دستورات کیفری.....
۲۳۰.....	۲-۳. آثار تعلیق مراقبتی.....
۲۳۲.....	فصل دوم: جلوه‌های ترمیمی رویکردهای مرحله پس‌ادداری
۲۳۳.....	مبحث نخست: جلوه‌های ترمیمی رویکردهای کنارگذار مجازات.....
۲۳۳.....	گفتار نخست: آزادی مشروط در نظام کیفری پیش از «قانون مجازات اسلامی»
۲۳۴.....	مصوب سال ۱۳۹۲.....
۲۳۴.....	الف: آزادی مشروط در قوانین پیش از انقلاب.....
۲۳۵.....	۱. شرایط آزادی مشروط.....
۲۳۶.....	۲. آثار آزادی مشروط.....
۲۳۷.....	ب: آزادی مشروط در قوانین پس از انقلاب.....
۲۳۸.....	۱. شرایط ماهوی و شکلی آزادی مشروط.....
۲۳۸.....	۱-۱. شرایط ماهوی.....
۲۴۱.....	۱-۲. شرایط شکلی.....
۲۴۲.....	۲. سرانجام آزادی مشروط.....
۲۴۲.....	۲-۱. آزادی متهم.....
۲۴۳.....	۲-۲. لغو آزادی مشروط.....
۲۴۳.....	گفتار دوم: آزادی مشروط در «قانون مجازات اسلامی» مصوب سال ۱۳۹۲.....
۲۴۴.....	الف: شرایط صدور آزادی مشروط.....
۲۴۴.....	۱. شرایط شکلی.....
۲۴۴.....	۱-۱. تحمل بخشی از مجازات.....
۲۴۷.....	۱-۲. پیشنهاد مقام قضایی.....
۲۴۹.....	۱-۳. فقدان سابقه آزادی مشروط.....
۲۵۰.....	۱-۴. تفهیم شروط معین از دستورات دادگاه.....
۲۵۰.....	۲. شرایط ماهوی.....
۲۵۰.....	۲-۱. محکومیت به حبس تعزیری.....

- ۲۵۱..... ۲-۲. احراز شرایط توسط محکوم علیه
- ۲۵۲..... ۲-۳. اجرای دستورات و اقدامات کیفری
- ۲۵۳..... ب: سرانجام آزادی مشروط
- ۲۵۳..... مبحث دوم: جلوه‌های ترمیمی نهادهای مبدل مجازات
- ۲۵۴..... گفتار نخست: جایگزین‌های حبس
- الف: چگونگی صدور حکم جایگزین‌های حبس در «قانون مجازات اسلامی» مصوب سال ۱۳۹۲..... ۲۵۷
- ۲۵۷..... ۱. شرایط ماهوی
- ۲۵۷..... ۱-۱. شرایط راجع به جرم
- ۲۶۱..... ۱-۲. شرایط راجع به مجرم
- ۲۶۲..... ۱-۳. شرایط راجع به بزه‌دیده
- ۲۶۳..... ۲. شرایط شکلی
- ۲۶۳..... ۲-۱. قواعد تعدد
- ۲۶۳..... ۲-۲. عطف به ماسبق نشدن مجازات‌های جایگزین حبس
- ۲۶۴..... ۲-۳. تصریح به آثار و تبعات عدم اجرای مقررات
- ۲۶۴..... ب: انواع جایگزین‌های حبس
- ۲۶۵..... ۱. دوره مراقبت
- ۲۶۷..... ۲. خدمات عمومی رایگان
- ۲۶۹..... ۳. جزای نقدی
- ۲۷۱..... ۴. جزای نقدی روزانه
- ۲۷۳..... ۵. محرومیت از حقوق اجتماعی
- ۲۷۳..... ۶. نظارت الکترونیکی
- ۲۷۴..... ۶-۱. انواع نظارت الکترونیکی
- ۲۷۵..... ۶-۲. شرایط نظارت الکترونیکی
- ۲۷۶..... ج: سرانجام جایگزین‌های حبس
- ۲۷۷..... گفتار دوم: نظام نیمه آزادی و تخفیف مجازات‌ها
- ۲۷۷..... الف: نظام نیمه آزادی
۱. نظام نیمه آزادی در نظام کیفری پیش از «قانون مجازات اسلامی»
مصوب سال ۱۳۹۲..... ۲۷۷
۲. نظام نیمه آزادی در «قانون مجازات اسلامی» مصوب سال ۱۳۹۲..... ۲۷۸

فهرست مطالب □ ۱۵

۲۷۹.....	۲-۱. تعزیری بودن جرم ارتكابی
۲۸۰.....	۲-۲. گذشت و رضایت بزه‌دیده (شاکی)
۲۸۰.....	۲-۳. تعهد بزه‌کار
۲۸۱.....	ب: تخفیف مجازات‌ها
	۱. تخفیف مجازات در نظام کیفری پیش از «قانون مجازات اسلامی»
۲۸۲.....	مصوب سال ۱۳۹۲
۲۸۲.....	۱-۱. تخفیف مجازات در قوانین پیش از انقلاب
۲۸۴.....	۱-۲. تخفیف مجازات در قوانین پس از انقلاب
۲۸۵.....	۲. تخفیف مجازات در «قانون مجازات اسلامی» مصوب سال ۱۳۹۲
	۳. ویژگی‌های اعطای تخفیف مجازات در «قانون مجازات اسلامی»
۲۸۵.....	مصوب سال ۱۳۹۲
۲۸۵.....	۳-۱. تعزیری بودن
۲۸۶.....	۳-۲. وجود جهات تخفیف
۲۸۶.....	۳-۲-۱. گذشت شاکی یا مدعی خصوصی
۲۸۷.....	۳-۲-۲. شرایط بزه‌کار
۲۸۸.....	۳-۳. رعایت شرایط شکلی تخفیف مجازات
۲۸۹.....	۴. برآیند تخفیف

سخن پایانی..... ۲۹۳

۱. نتیجه‌گیری..... ۲۹۳

۲. پیشنهادها..... ۲۹۵

پیوست‌ها..... ۲۹۷

فهرست منابع..... ۳۰۳